

ΒΙΒΛΙΟ 2, Κεφάλαιο 2, §1-4

§§ 1 -2 Αφού ρύθμισε την κατάσταση στη Λάμψακο, έπλεε εναντίον του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας. Αυτοί τον υποδέχονταν, αφού άφησαν ελεύθερους τους φρουρούς των Αθηναίων προστατευόμενους από σπονδές. Εκείνοι όμως που τότε παρέδωσαν στον Αλκιβιάδη το Βυζάντιο με προδοσία κατέφυγαν στον Πόντο, ύστερα στην Αθήνα και έγιναν Αθηναίοι. Ο Λύσανδρος και τους φρουρούς των Αθηναίων και αν κάπου έβλεπε κάποιον άλλον Αθηναίο, τον έστελνε στην Αθήνα παρέχοντας ασφάλεια μόνο σε εκείνους που έπλεαν προς τα εκεί, και όχι προς κάπου αλλού, επειδή γνώριζε ότι όσοι περισσότεροι θα συγκεντρώνονταν στην πόλη και στον Πειραιά, πιο γρήγορα θα προκληθεί έλλειψη των απαραίτητων. Αφού άφησε τον Σθενέλαον από την Λακωνία διοικητή στο Βυζάντιο και στην Καλχηδόνα, ο ίδιος αφού αναχώρησε προς τη Λάμψακο, επισκεύαζε τα πλοία.

§§ 3-4 Στην Αθήνα από την άλλη όταν έφθασε η Πάραλος την νύχτα, διαδιδόταν η συμφορά και ο θρήνος από τον Πειραιά μέσα από τα μακρά τείχη έφτασε στην πόλη καθώς ειδοποιούσε ο ένας τον άλλον' ώστε εκείνη τη νύχτα κανείς δεν κοιμήθηκε, όχι μόνον επειδή πενθούσαν τους χαμένους, αλλά πολύ περισσότερο ακόμη οι ίδιοι τους εαυτούς τους, επειδή νόμιζαν ότι θα πάθουν όσα έκαναν και στους Μηλίους που ήταν άποικοι των Λακεδαιμονίων, αφού τους νίκησαν στην πολιορκία, και στους κατοίκους της Ιστιαίας και της Σκιώνης και της Τορώνης και της Αίγινας και σε άλλους πολλούς των Ελλήνων. Την επόμενη συνεκάλεσαν εκκλησία, στην οποία αποφάσισαν να φράξουν τα λιμάνια εκτός από ένα και να επισκευάζουν τα τείχη και να τοποθετούν φρουρές και όλα τα υπόλοιπα να τα προετοιμάζουν σαν να βρίσκεται η πόλη σε κατάσταση πολιορκίας.

ΒΙΒΛΙΟ 2, Κεφάλαιο 2, §16-23

§§ 16 – 17 Και ενώ η κατάσταση ήταν τέτοια, ο Θηραμένης είπε στην εκκλησία ότι, αν θέλουν να στείλουν αυτόν στον Λύσανδρο, θα επιστρέψει γνωρίζοντας για ποιο από τα δύο οι Λακεδαιμόνιοι επιμένουν για τα τείχη, επειδή θέλουν να υποδουλώσουν την πόλη, ή ως εγγύηση. Αφού τον έστειλαν καθυστερούσε στον Λύσανδρο τρεις μήνες και περισσότερο, καιροφυλακτώντας πότε οι Αθηναίοι εξαιτίας της ελλείψεως των τροφίμων πρόκειται να δεχθούν όλα όσα θα τους προτείνει κάποιος. Και όταν επέστρεψε τον τέταρτο μήνα, ανακοίνωσε στην εκκλησία ότι αυτόν τον κρατούσε μέχρι τότε ο Λύσανδρος, ύστερα τον διέταξε να πάει στην Σπάρτη' διότι δεν ήταν αυτός αρμόδιος για όσα τον ρωτούσε, αλλά οι έφοροι. Μετά από αυτά εξελέγη πρεσβευτής στην Σπάρτη με απόλυτη εξουσιοδότηση μαζί με άλλους εννιά.

§§ 18 – 19 Και ο Λύσανδρος έστειλε στους εφόρους μαζί με άλλους Λακεδαιμονίους τον Αριστοτέλη που ήταν εξόριστος Αθηναίος, για να τους ενημερώσει πως αποκρίθηκε στον Θηραμένη ότι εκείνοι είχαν εξουσία για πόλεμο και για ειρήνη. Ο Θηραμένης και οι άλλοι πρέσβεις, όταν βρίσκονταν στη Σελλασία, όταν ρωτήθηκαν με ποιες προτάσεις έχουν έρθει, είπαν ότι (έχουν έρθει) με πλήρη εξουσιοδότηση για ειρήνη, και μετά από αυτά οι έφοροι διέταξαν να τους καλέσουν. Όταν έφτασαν, συνεκάλεσαν συνέλευση, στην οποία οι Κορίνθιοι και οι Θηβαίοι κυρίως αλλά και πολλοί άλλοι από τους Έλληνες αντιπρότειναν να μην συνθηκολογήσουν με τους Αθηναίους αλλά να τους αφανίσουν.

§§ 20 – 21 Οι Λακεδαιμόνιοι είπαν ότι δεν θα εξανδραποδίσουν ελληνική πόλη που είχε προσφέρει μεγάλο καλό στους πιο μεγάλους κινδύνους που συνέβησαν στην Ελλάδα, αλλά έκαναν ειρήνη με τον όρο, αφού γκρεμίσουν τα μακρά τείχη και τον Πειραιά και αφού παραδώσουν όλα τα καράβια εκτός από δώδεκα και αφού φέρουν πίσω τους εξόριστους, έχοντας τους ίδιους εχθρούς και φίλους να ακολουθούν τους Λακεδαιμονίους και στην ξηρά και στη θάλασσα, οπουδήποτε τους οδηγούν.

§§ 22 – 23 Ο Θηραμένης, λοιπόν και οι πρέσβεις που ήταν μαζί του έφεραν αυτούς τους όρους στην Αθήνα. Καθώς έμπαιναν, πολύς κόσμος τους περικύκλωνε, επειδή φοβούνταν μήπως ήρθαν άπρακτοι· διότι δεν χώραγε άλλη αναβολή εξαιτίας του μεγάλου αριθμού των πεθαμένων από την πείνα. Την επόμενη ανακοίνωσαν οι πρέσβεις τους όρους σύμφωνα με τους οποίους οι Λακεδαιμόνιοι έκαναν ειρήνη· μιλούσε εξ ονόματος τους ο Θηραμένης, λέγοντας ότι πρέπει να υπακούσουν στους Λακεδαιμονίους και να γκρεμίσουν τα τείχη. Και αφού μερικοί διαφώνησαν μαζί του, ενώ πολλοί περισσότεροι τον επιδοκίμασαν, αποφασίσθηκε να δεχθούν την ειρήνη. Μετά από αυτά και ο Λύσανδρος κατέπλεε στον Πειραιά και οι εξόριστοι επέστρεψαν και τα τείχη κατεδάφιζαν με πολύ προθυμία, ενώ αυλήτριδες έπαιζαν τον αυλό, γιατί νόμιζαν ότι αυτή ήταν η πρώτη ημέρα της ελευθερίας για την Ελλάδα.

BIBΛΙΟ 2, Κεφάλαιο 3, §§ 50 - 53

§50 Όταν ο Θηραμένης, αφού είπε αυτά, σταμάτησε (να μιλάει) και η βουλή φανερά επιδοκίμασε με φωνές, επειδή ο Κριτίας κατάλαβε ότι, αν επιτρέψει στη βουλή να αποφασίσει με ψηφοφορία γι' αυτόν, (ο Θηραμένης) θα γλυτώσει, και επειδή αυτό το θεώρησε ανυπόφορο, αφού πλησίασε και συζήτησε κάτι με τους Τριάκοντα, βγήκε έξω και διέταξε αυτούς που είχαν τα μαχαίρια να σταθούν φανερά στη βουλή κοντά στα κιγκλιδώματα.

§51 Όταν πάλι μπήκε μέσα, είπε: « Εγώ, κύριοι βουλευτές, νομίζω ότι είναι έργο του ηγέτη τέτοιου, όπως πρέπει να είναι, ο οποίος, εφόσον βλέπει τους φίλους του να εξαπατώνται, να μην το επιτρέπει. Και εγώ λοιπόν αυτό θα κάνω. Διότι και αυτοί που στέκονται εδώ λένε ότι δεν θα επιτρέψουν σε σας, αν αφήσουμε ελεύθερο άνδρα που φανερά βλάπτει την ολιγαρχία. Ορίζεται λοιπόν στους καινούργιους νόμους κανείς από όσους που ανήκουν στους τρεις χιλιάδες πολίτες να μην θανατώνεται χωρίς τη δική σας απόφαση, όσοι όμως δεν είναι στον κατάλογο, οι Τριάκοντα έχουν δικαίωμα να τους θανατώνουν. Εγώ λοιπόν, αυτόν εδώ τον Θηραμένη τον διαγράψω από τον κατάλογο με την σύμφωνη γνώμη όλων μας. Και αυτόν, είπε, εμείς θα τον θανατώσουμε.

§52 Μόλις άκουσε αυτά ο Θηραμένης, πήδησε πάνω στην εστία και είπε: «Εγώ, είπε, άνδρες, σας ικετεύω σε ότι πιο δίκαιο υπάρχει, να μην έχει δικαίωμα ο Κριτίας να διαγράφει ούτε εμένα ούτε όποιον από εσάς θέλει, αλλά σύμφωνα με τον νόμο τον οποίο αυτοί έγραψαν σχετικά με αυτούς που περιλαμβάνονται στον κατάλογο, και εγώ και εσείς να κρινόμαστε.

§53 Και αυτό βέβαια, είπε, μα τους θεούς δεν το αγνωώ, ότι σε τίποτα δεν θα με βοηθήσει αυτός εδώ ο βωμός, αλλά θέλω και αυτό να αποδείξω, ότι αυτοί δεν είναι μόνο προς στους ανθρώπους πάρα πολύ άδικοι αλλά και προς τους θεούς πολύ ασεβείς. Απορώ, όμως με σας, άνδρες καλοί και έντιμοι, αν δεν βοηθήσετε τον εαυτό σας, αν και γνωρίζετε ότι το δικό μου όνομα δεν διαγράφεται καθόλου πιο εύκολα από το όνομα καθενός από σας».

§54 Μετά από αυτό ο κήρυκας των Τριάκοντα κάλεσε τους Έντεκα να συλλάβουν τον Θηραμένη· εκείνοι αφού μπήκαν μέσα μαζί με τους υπηρέτες, των οποίων ήταν αρχηγός ο Σάτυρος που ήταν θρασύτατος και αναιδέστατος, είπε ο Κριτίας: «Σας παραδίδουμε, είπε, τούτον εδώ τον Θηραμένη καταδικασμένο σύμφωνα με τον νόμο· **§55** εσείς αφού τον συλλάβετε και τον οδηγήσετε [οι ένδεκα] όπου πρέπει να εκτελέσετε τα περαιτέρω».

Όταν είπε αυτά, τον τραβούσε από τον βωμό, τον τραβούσαν και οι υπηρέτες. Ο Θηραμένης, όπως ήταν φυσικό, παρακαλούσε και τους θεούς και τους ανθρώπους να βλέπουν αυτά που συμβαίνουν. Οι βουλευτές παρέμεναν αδρανείς, επειδή έβλεπαν και αυτούς που στέκονταν στα κιγκλιδώματα να είναι όμοιοι με τον Σάτυρο και μπροστινό μέρος του Βουλευτηρίου να είναι γεμάτο από τους φρουρούς, και επειδή δεν αγνοούσαν ότι βρίσκονταν εκεί κρατώντας μαχαίρια.

§56 Αυτοί έσυραν τον άνδρα μέσα από την αγορά φωνάζοντας με πάρα πολύ δυνατή φωνή τι πάθαινε. Λέγεται ακόμη και ένας λόγος και αυτός δικός του. Όταν είπε ο Σάτυρος ότι θα κλάψει, αν δεν σιωπάσει, τον ρώτησε: αν σιωπώ, άραγε δεν θα κλάψω; Και όταν έπινε το κώνειο, καθώς αναγκαζόταν να πεθάνει, είπαν ότι αφού τις τελευταίες σταγόνες τις έριξε κάτω, όπως στον κότταβο, είπε αυτός: Αυτό ας είναι για τον όμορφο Κριτία. Και δεν αγνώ βέβαια ότι αυτά δεν είναι αξιόλογα λόγια, θεωρώ όμως αυτό το γνώρισμα του άνδρα θαυμαστό, το ότι την ώρα που ο θάνατος πλησίαζε δεν τον εγκατέλειψαν η αυτοκυριαρχία και η ετοιμότητα του πνεύματος.

BIBΛΙΟ 2, Κεφάλαιο 4, §§ 18 - 23

§18 Αφού είπε αυτά και στράφηκε προς τους εχθρούς, έκανε ησυχία· Γιατί και ο μάντης τους συμβούλευε να μην επιτεθούν παρά μόνο αφού κάποιος από τους δικούς τους ή σκοτωθεί ή τραυματισθεί· «Όταν γίνει αυτό, θα προχωρώ πρώτος», είπε, «εγώ, η νίκη όμως θα ανήκει σε σας, ενώ εμένα θα με βρει ο θάνατος, όπως τουλάχιστον μου φαίνεται». **§19** Και δεν διαψεύσθηκε, αλλά, όταν πήραν τα όπλα, ο ίδιος σαν να οδηγείται από κάποια μοίρα, αφού πρώτος πήδησε ορμητικά προς τα εμπρός και έπεσε πάνω στους εχθρούς, πεθαίνει και έχει ταφεί στην διάβαση του Κηφισού· οι άλλοι νικούσαν και κατεδίωξαν (τους αντιπάλους) μέχρι το ίσιωμα. Πέθαναν εκεί από τους Τριάκοντα ο Κριτίας και ο Ιππόμαχος, ενώ από τους Δέκα άρχοντες του Πειραιά ο Χαρμίδης, ο γιος του Γλαύκωνα και περίπου εβδομήντα από τους άλλους. Τα όπλα τα πήραν, από κανέναν όμως από τους πολίτες δεν αφαίρεσαν τους χιτώνες. Όταν έγινε αυτό και περισυνέλεξαν τους εχθρούς ύστερα από συμφωνία, αφού πλησίασε ο ένας τον άλλον, πολλοί συζητούσαν μεταξύ τους.

§20 Και ο Κλεόκριτος, ο κήρυκας των μυημένων (στα Μυστήρια), καθώς είχε πολύ δυνατή φωνή, αφού επέβαλε σιωπή, είπε:

Άνδρες πολίτες, γιατί μας εξορίζετε; Γιατί θέλετε να μας σκοτώσετε; Εμείς δεν κάναμε σε σας κανένα κακό μέχρι τώρα και έχουμε συμμετάσχει μαζί σας σε πολύ σεβαστές τελετές και θυσίες και σε ομορφότερες εορτές και έχουμε υπάρξει και συγχορευτές και συμμαθητές και συστρατιώτες και έχουμε περάσει πολλούς κινδύνους με σας και στη ξηρά και στη θάλασσα για τη κοινή και των δυο μας σωτηρία και ελευθερία. **§21** Στο όνομα των πατρικών θεών και της συγγένειας εξ αίματος και εξ αγχιστείας και της φιλίας, διότι σε όλα αυτά έχουμε συμμετάσχει μαζί σας, σεβόμενοι και τους θεούς και του ανθρώπους

σταματήστε να σφάλλετε εις βάρος της πατρίδας και μην υπακούτε στους πάρα πολύ ασεβείς Τριάκοντα, οι οποίοι για προσωπικά τους οφέλη έχουν σκοτώσει σχεδόν περισσότερους Αθηναίους σε οκτώ μήνες παρά όλοι οι Πελοποννήσιοι πολεμώντας μας δέκα χρόνια.

§22 Αν και μπορούμε να ζούμε ειρηνικά, αυτοί προκαλούν μεταξύ μας τον πιο ντροπιαστικό και τον πιο σκληρό και ασεβή και μισητό και στους θεούς και στους ανθρώπους πόλεμο. Αλλά να γνωρίζετε καλά ότι μερικούς από αυτούς που σκοτώθηκαν από εμάς, όχι μόνο εσείς αλλά και εμείς τους θρηνήσαμε.

Αυτός τέτοια έλεγε οι υπόλοιποι άρχοντες, επειδή άκουγαν και άλλα τέτοια λόγια, οδήγησαν ξανά στο άστυ αυτούς που ήταν μαζί τους.

§23 Την επόμενη μέρα οι Τριάκοντα πολύ ταπεινωμένοι και απομονωμένοι κάθονταν στην αίθουσα συνεδριάσεων. Από τους τρεις χιλιάδες, όπου ήταν ταγμένος ο καθένας, σε όλα τα μέρη της πόλεως διαφωνούσαν μεταξύ τους. Διότι, όσοι είχαν διαπράξει κάποιο σοβαρό αδίκημα και φοβούνταν, υποστήριζαν έντονα ότι δεν είναι ανάγκη να υποχωρούν σ' αυτούς που βρίσκονταν στον Πειραιά όσοι όμως πίστευαν ότι δεν είχαν διαπράξει κάποια αδικία, οι ίδιοι σκέφτονταν και τους άλλους συμβούλευαν ότι δεν χρειαζονταν καθόλου αυτές οι συμφορές και έλεγαν ότι δεν πρέπει να υπακούουν στους Τριάκοντα ούτε να τους επιτρέπουν να καταστρέφουν την πόλη. Και στο τέλος αποφάσισαν εκείνους να τους καθαιρέσουν και άλλους να εκλέξουν. Και εξέλεξαν δέκα, ένα από κάθε φυλή.